

Marzena Wawrzeń*

 <https://orcid.org/0000-0001-7452-5385>

„KARUZELA PLAKATOWA” JAKO TECHNIKA ROZWIJANIA DZIAŁAŃ JĘZYKOWYCH

Streszczenie. „Karuzela plakatowa” to ciekawa propozycja techniki nauczania. Jest to zadaniowa forma pracy inspirowana sesjami plakatowymi, czyli dyskusjami prowadzonymi przy rozwieszonych plakatach. Tony Lynch i Joan Maclean w artykule *A case of exercising: Effects of immediate task repetition on learners' performance* (2001) wykazali związek między zastosowaniem techniki „karuzeli” a wzrostem poprawności produkcji językowej. Efekty ich pracy zachęciły autorkę artykułu do wykorzystania techniki „karuzeli” jako narzędzia wspierającego rozwijanie działań językowych na lekcji języka polskiego jako obcego na poziomie B2. W artykule odpowiemy na następujące pytania: *Czy technika „karuzeli plakatowej” jest skutecznym narzędziem nauczania języka polskiego? Jakie korzyści wynikają z zastosowania tej techniki? Jak uczący się oceniają tę technikę?* Postaramy się także pokazać, że „karuzela plakatowa” jest ciekawą techniką nauczania mówienia integrującą rozwijanie produktywnych, interakcyjnych i mediacyjnych działań językowych.

Słowa kluczowe: plakat, karuzela plakatowa, dbałość o poprawność językową, dbałość o treść, integracja działań językowych, interakcja, mediacja

„POSTER CAROUSEL” AS A TECHNIQUE FOR DEVELOPING LANGUAGE ACTIVITIES

Abstract: The „poster carousel” is an interesting didactic technique. It is a task-based form of work inspired by poster sessions, i.e. discussions held at posters. Tony Lynch and Joan Maclean in the article *A case of exercising: Effects of immediate task repetition on learners' performance* (2001) showed the relationship between the use of the „carousel” technique and the increase in the accuracy of linguistic production. The results of this study encouraged the author of this article to use the „carousel” technique for developing language activities in a group at B2 level. In the article

* marzenka.baran@uj.edu.pl, Uniwersytet Jagielloński, Wydział Polonistyki, Instytut Glotodydaktyki Polonistycznej, Zakład Języka Polskiego Jako Obcego, ul. Grodzka 64, 31-044, Kraków.

we will try to answer following questions: *Is the „poster carousel” technique an effective tool for teaching the Polish language? What are the benefits of using this technique? How do learners rate this technique?* We will try to show that “poster carousel” can successfully integrate oral production, interaction and mediation.

Keywords: poster, poster carousel, attention to language, attention to content, integrating language activities, interaction, mediation

1. WSTĘP

Współczesna dydaktyka języków obcych kładzie nacisk na takie nauczanie, które angażuje uczących się w podejmowanie działań językowych¹, dzięki którym rozwijane są zarówno kompetencje ogólne, jak i językowe kompetencje komunikacyjne. Według założeń podejścia zadaniowego przedstawionego na stronach *Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego* (2003) „zadanie” (*task*) wymaga od uczących się podejmowania celowych działań uruchamiających różne procesy językowe (Rada Europy 2003, s. 20–21). Integracyjny charakter działań językowych pozwala na skuteczne rozwijanie językowych kompetencji komunikacyjnych.

Celem artykułu jest przedstawienie „karuzeli plakatowej” jako techniki rozwijania działań językowych. Ze względu na strukturę i cechy „karuzeli” uznajemy ją za ciekawą technikę, która sprzyja rozwijaniu produktywnych, interakcyjnych i mediacyjnych² działań ustnych.

¹ Nadrzędnym celem nauczania w podejściu komunikacyjnym było rozwijanie umiejętności słuchania, czytania, mówienia i pisanie, zaś integracja tych sprawności językowych miała zbliżyć lekcję języka obcego do autentycznej komunikacji (zob. Gębał, Miodunka 2020, s. 264; Komorowska 2005, s. 19, 76, 210). Natomiast współczesna dydaktyka języków obcych ukierunkowana jest na rozwijanie działań językowych, które definiowane są jako „zastosowanie językowych kompetencji komunikacyjnych w konkretnej sferze życia do stworzenia bądź zrozumienia jednego lub więcej tekstów w celu wykonania danego zadania” (Rada Europy 2003, s. 20). Autorzy *Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego* dzielą działania językowe na receptywne, produktywnie, interakcyjne i mediacyjne. Wszystkie działania mogą być realizowane ustnie bądź pisemnie.

² Ustne działania produktywnie polegają na tym, że „użytkownik języka tworzy tekst, odbierany przez publiczność złożoną z jednego lub większej liczby słuchaczy” (Rada Europy 2003, s. 62).

W interakcji ustnej „użytkownik języka występuje na zmianę jako rozmawiający z jednym lub kilkoma rozmówcami i jako słuchacz, tworząc w ten sposób wspólnie rozmowę, czyli negocjując znaczenia zgodnie z określonymi zasadami współpracy” (Rada Europy 2003, s. 73).

W działaniach mediacyjnych „użytkownik języka nie wyraża swoich własnych poglądów, lecz działa jako pośrednik między rozmówcami (...), którzy nie mogą się porozumieć” (Rada Europy 2003, s. 83). W publikacji *Common European Framework of Reference. Companion volume with new descriptors* (2018) rozbudowano zakres tego pojęcia, dzieląc je na: mediację tekstu, mediację pojęć i mediację komunikacji (zob. Council of Europe 2018).

2. WYKORZYSTANIE PLAKATU NA LEKCJI JĘZYKA OBCEGO

Plakat edukacyjny w nauczaniu języków obcych nie jest niczym nowym. Towarzyszy on wielu metodom i technikom nauczania, np.: burzy mózgów, drzewku decyzyjnemu, metodzie projektów. W opracowaniach metodycznych wyróżnia się plakaty dotyczące słownictwa, zagadnień gramatycznych, poświęcone szeroko rozumianej kulturze, związane z życiem grupy czy poruszające kwestie społeczne (Kajak 2017, s. 16; Ostaszewska 2016, s. 99–100).

Wykorzystanie plakatu na lekcji języka obcego pozwala na realizację różnorodnych celów. Podobnie jak inne otwarte formy pracy³ (np. stacje/przystanki uczenia się, projekty) umożliwia bowiem głębokie przetwarzanie treści, wypracowanie własnego sposobu przedstawienia treści, uruchomienie ciekawości, aktywowanie posiadanej wiedzy, rozwijanie strategii uczenia się, rozwijanie kreatywności, rozwijanie kompetencji społecznych, łączenie wiedzy z emocjami (Ostaszewska 2016, s. 98).

Plakat jest efektem współpracy grupy i działań o charakterze interakcyjnym. Może pojawić na różnych etapach zajęć, a co za tym idzie, może pełnić różne funkcje. Dzięki niemu można wprowadzić temat lekcji, utrwalić zdobytą wiedzę, zebrać argumenty, przeanalizować problem itd. (Bujnowicz-Szewczyk 2005, s. 230–231). Warunkiem efektywnego wykorzystania plakatu na lekcji języka obcego jest jednak odpowiednie postępowanie nauczyciela, który powinien:

- postawić przed uczącymi się ciekawie sformułowane zadanie zachęcające do kreatywnego myślenia;
- pozostawić uczniom swobodę w doborze treści i sposobu ich prezentacji;
- udzielać pomocy i porad;
- dać uczącym się szansę na zaprezentowanie wyników swojej pracy (Ostaszewska 2016, s. 98).

3. „KARUZELA PLAKATOWA” JAKO TECHNIKA ROZWIJANIA DZIAŁAŃ JĘZYKOWYCH

„Karuzela plakatowa” (*poster carousel, carousel discussion, poster walk*) jest techniką nauczania inspirowaną sesjami plakатовymi (posterowymi), które stanowią istotny element konferencji naukowych (szczególnie przyrodniczych czy medycznych). Podczas sesji plakatowych uczestnicy konferencji stają przy

³ „W odniesieniu do glottodydaktyki otwarte formy pracy to takie, w których uczniowie samodzielnie i aktywnie realizują nadrzędny cel nauczania języków obcych, jakim jest rozwijanie kompetencji komunikacyjnej, bez kierownictwa nauczyciela, określając indywidualne cele uczenia się, treści, metody pracy” (Karpeta-Peć 2008, s. 7).

przygotowanych przez siebie plakatach (posterach) o wyznaczonej porze. Osoby zainteresowane oglądają plakaty i w bezpośredniej rozmowie z ich autorami wymieniają się poglądami, spostrzeżeniami, mając cały czas przed oczyma potrzebne dane (Weiner 1992, s. 66). Dzięki zastosowaniu „karuzeli plakatowej” uczący się mogą podejmować szereg działań językowych, odpowiadając na pytania, rozwiązując problemy, dyskutując, analizując obrazy lub teksty. Plakat w tej technice stanowi punkt wyjścia wszystkich działań uczących się.

Technika „karuzeli plakatowej” polega na tym, że uczący się (w parach lub małych grupach) krążą po sali, w której wywieszono są plakaty. Zapoznają się z treścią plakatów, analizują obrazki, fragmenty tekstów, szukają rozwiązań do postawionych problemów. Lekcję kończy dyskusja będąca podsumowaniem tego, czego uczący się dowiedzieli się z plakatów oraz rozmów ze swoimi partnerami (<https://betterlesson.com/strategy/74> [11.12.2022]). Przebieg lekcji wynikający z cech techniki „karuzeli” pozwala na zintegrowane rozwijanie działań językowych, a zwłaszcza produkcji, interakcji i mediacji ustnej.

Tony Lynch i Joan Maclean w artykule *A case of exercising: Effects of immediate task repetition on learners' performance* (2001) wykazali związek między zastosowaniem techniki „karuzeli” a wzrostem poprawności produkcji językowej. Zainspirowało to autorkę artykułu do wykorzystania na lekcji języka polskiego jako obcego na poziomie B2 „karuzeli” jako narzędzia, które skutecznie wspiera rozwijanie działań językowych. Po zakończeniu zajęć studenci mieli ocenić w ankiecie efektywność techniki. Ich wypowiedzi miały na celu uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania:

- Czy technika „karuzeli plakatowej jest skutecznym narzędziem nauczania języka polskiego?
- Jakie korzyści wynikają z zastosowania tej techniki?
- Jak uczący się oceniają tę technikę?

Zajęcia z wykorzystaniem tej techniki przeprowadzono w grupie B2.1 w semestrze zimowym roku akademickiego 2018/2019 w *Instytucie Glottodydaktyki Polonistycznej UJ* (dawniej *Centrum Języka i Kultury Polskiej w Świecie UJ*). Grupa składała się z dziesięciorga uczestników – czworga z Chin, dwojga z Korei Południowej, dwojga z Ukrainy oraz Białorusina i Norweżki. Studenci byli w wieku od 18 do 35 lat, przy czym tylko troje z nich miało więcej niż 26 lat i ukończone studia. Pozostali kursanci mieli od 18 do 22 lat i byli absolwentami szkół średnich.

4. SZCZEGÓŁOWY PRZEBIEG ZAJĘĆ

Materiałem wyjściowym omawianych zajęć były fragmenty książki Ewy Grętkiewicz *Szczekająca szczeka Saszy*. Powieść traktuje o przyjeździe nastoletniego Saszy z Białorusi do polskiej rodziny. Historię chłopca poznajemy z per-

spektywy Karoliny, która w pamiętniku opisuje swoje obserwacje na temat doświadczeń Saszy. Wyboru powieści dokonano ze względu na jej tematykę, która bliska jest uczącym języka polskiego jako obcego w Polsce. Podobnie jak bohater powieści muszą borykać się z barierami językowymi i innymi trudnościami adaptacyjnymi. Dzięki własnym doświadczeniom mogą wczuć się w sytuację Saszy.

W tabeli 1. przedstawiono przebieg lekcji z wykorzystaniem „karuzeli plakatowej” oraz opis działań podejmowanych przez uczących się na poszczególnych etapach zajęć, które trwały trzy godziny (2 x 90 minut). W nawiasach zaznaczono, jakie formy pracy (praca indywidualna, w parach, w grupie) były wykorzystywane na poszczególnych etapach zajęć.

Tabela 1. Szczegółowy przebieg zajęć z wykorzystaniem „karuzeli plakatowej”

PRZEBIEG LEKCJI	PODEJMOWANE DZIAŁANIA
Zapoznanie się z fragmentami powieści Ewy Grętkiewicz <i>Szczekająca szczeka Saszy</i> . (PRACA W PARACH)	Czytanie tekstu o tematyce bliskiej doświadczeniom uczącym się (migracja, przebywanie w nowym środowisku, uczenie się języka obcego). Fragmenty składały się z około 800–900 słów.
Udzielanie odpowiedzi na pytania. (PRACA W PARACH)	Po przeczytaniu wylosowanych fragmentów uczący się odpowiadali na pytania dołączone do tekstów, co miało im pomóc w zrozumieniu tekstu. Ponadto uczący się zostali poproszeni o wypisanie słów kluczowych.
Przygotowanie plakatu. (PRACA W PARACH)	Zadaniem uczących się było „przełożenie” treści przeczytanego fragmentu na plakat.
Podział uczących się na „ekspertów” i „odwiedzających”. Cykl rozmów „ekspertów” i „odwiedzających”. (PRACA Z RÓŻNYMI PARTNERAMI)	Jedna osoba z pary pełniła funkcję „eksperta”, zaś druga „odwiedzającego”. „Eksperci” pozostawali przy plakatach, a ich zadaniem było udzielanie odpowiedzi na pytania zadawane przez „odwiedzających”. „Odwiedzający” mogli pytać tylko o to, co widzą na plakacie.
Zamiana ról. (PRACA Z RÓŻNYMI PARTNERAMI)	Cykl rozmów nowych „ekspertów” i „odwiedzających”.
Wypełnianie kwestionariusza ankiety. (PRACA INDYWIDUALNA)	Autorefleksja i ocena techniki „karuzeli plakatowej”.
Omówienie struktur leksykalno-gramatycznych. (PRACA CAŁEJ GRUPY)	Lektorka omówiła powtarzające się błędy oraz wskazała przykłady poprawnych wyrażeń i zwrotów.
Omówienie fabuły powieści. (PRACA CAŁEJ GRUPY)	Uporządkowanie treści przeczytanych fragmentów, udzielanie odpowiedzi na pytania umożliwiające zrozumienie powieści.

Tabela 1 (cd.)

PRZEBIEG LEKCJI	PODEJMOWANE DZIAŁANIA
Dyskusja. (PRACA CAŁEJ GRUPY)	Rozmowa o roli stereotypów w postrzeganiu świata i innych ludzi, trudnościach adaptacyjnych, roli języka w procesie komunikacji.
Zadanie domowe. (PRACA INDYWIDUALNA)	Uczący się zostali poproszeni o napisanie tekstu, w którym opiszą, o czym jest powieść <i>Szczekająca szczeka Saszy</i> i czego możemy się z niej nauczyć.

Źródło: Wawrzeń 2022, s. 209–210

Na początku lekcji uczący się zostali podzieli w pary. Każda z par losowała fragment powieści *Szczekająca szczeka Saszy*. Studenci mieli godzinę na przeczytanie danego fragmentu, udzielenie odpowiedzi na postawione przez nauczającą pytania oraz przygotowanie plakatu, na którym w dowolnej formie prezentowali, czego dotyczy wylosowany przez nich fragment.

Zdjęcia 1 i 2. Przykładowe plakaty

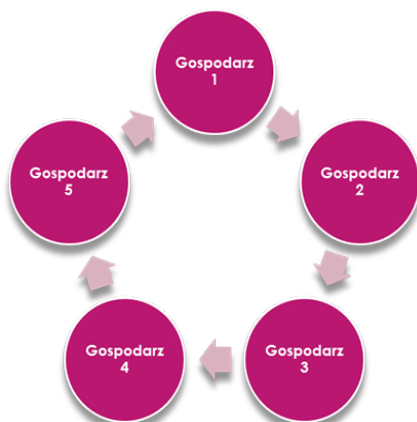

Źródło: Wawrzeń 2022, s. 299

Po godzinie pary rozdzielały się. Jedna osoba z pary („ekspert”) siadała przy przygotowanym plakacie. Jej zadaniem było odpowiadanie na pytania zadawane przez „odwiedzające” ją osoby z innych par. „Eksperci” siedzieli w kręgu, a „odwiedzający” poruszali się zgodnie z ruchem wskazówek zegara. Dzięki temu każdy „odwiedzający” mógł porozmawiać z „ekspertem” z każdej pary. Zadaniem „odwiedzających” było obejrzenie plakatów i zadawanie pytań do przedstawionej na nich treści. Każda rozmowa trwała 3 minuty. Po pełnej rundzie następowała zamiana ról. Student, który poprzednio zadawał pytania, stawał się „ekspertem”,

zaś „ekspert” – „odwiedzającym”. Przy każdym „stanowisku” ustawiony był dyktafon lub telefon komórkowy z aplikacją rejestrującą przebieg rozmowy. Dzięki temu nagrano rozmowy wszystkich uczestników.

Diagram 1. Przebieg „karuzeli plakatowej”

Źródło: opracowanie własne

Po zakończeniu obu rund uczący się wypełnili kwestionariusz ankiety, w którym oceniali technikę „karuzeli plakatowej”.

W drugiej części zajęć wszyscy uczący się siedzieli w kręgu. Nauczająca poprowadziła dyskusję, podczas której studenci starali się określić, w jakiej kolejności należy ułożyć omówione fragmenty powieści. Następnie udzielili odpowiedzi na kilka pytań, by uporządkować wiedzę o fabule. Zasadnicza część dyskusji dotyczyła rozważań na temat poczucia własnej wartości, migracji, inności.

Z badania Lyncha i Maclean wynika, że „karuzela plakatowa” może być z powodzeniem wykorzystywana jako narzędzie służące rozwijaniu działań językowych, bowiem powtórzenia, przeformułowania, upewnianie się co do znaczenia, wyjaśnianie, parafrazowanie w rozmowach z różnymi partnerami są naturalnym, autentycznym przejawem skutecznej interakcji i mediacji (zob. Lynch, Maclean 2001, s. 159). Ponadto technika ta integruje rozwijanie różnych działań językowych. Uczący się musieli bowiem najpierw przeczytać tekst, zrozumieć go, znaleźć słowa kluczowe i w parach odpowiedzieć na pytania. Później twórczo przetwarzali przeczytany tekst, co wymagało umiejętności streszczania, oceniania i wyciągania wniosków. W fazie rozmów „ekspertów” i „odwiedzających” uczący się wchodzili w interakcję ustną z różnymi partnerami. Seria pytań i odpowiedzi wymagała także umiejętności mediacyjnych, takich jak: przeformułowanie i wyjaśnianie. Ankieta natomiast pozwalała na autorefleksję i ocenę zastosowanej techniki nauczania. W fazie dyskusji musieli wykazać się umiejętnością zabierania głosu, słuchania argumentów innych i odnoszenia się do nich, wyciągania wniosków, interpretacji, krytycznego myślenia, dostrzegania podobieństw i różnic. Wynika z tego, że „karuzela

plakatowa” uruchamiając szereg działań, daje szansę na zintegrowany rozwój językowych kompetencji komunikacyjnych. Z punktu widzenia nauczyciela są to istotne korzyści dydaktyczne. Niemniej jednak dla autorki artykułu najważniejsze było spojrzenie na zastosowaną technikę z perspektywy uczących się. Dlatego postanowiono posłużyć się ankietą, w której uczestnicy zajęć oceniali technikę oraz transkrypcje nagranych rozmów „ekspertów” i „odwiedzających”.

Studenci tuż po zakończeniu „karuzeli” zostali poproszeni o wypełnienie krótkiego kwestionariusza. W tabeli nr 2 prezentujemy pytania oraz wybrane odpowiedzi studentów.

Tabela 2. „Karuzela plakatowa” w opiniach studentów

PYTANIA	ODPOWIEDZI STUDENTÓW
Jak oceniasz technikę „karuzeli plakatowej”? Co Ci się w niej podoba, a co nie?	<ol style="list-style-type: none"> 1. „<i>Bardzo mi się podobała metoda karuzeli plakatowej, ale to było okropne, kiedy mówiłem. Miałam dużo błędów i byłem zawstydzony.</i>” 2. „<i>Ta metoda kosztuje dużo czasu.</i>” 3. „<i>Moim zdaniem to jest świetny sposób na ćwiczenie mówienia.</i>” 4. „<i>Naprawdę czas szybko minął i cały czas byłam pełna energii. Szczególnie w tych zajęciach były czytanie, pisanie, słuchanie i mówienie, czyli każde działanie funkcjonowało równie.</i>” 5. „<i>Podoba mi się, ale dla studentów, którzy mają trudności z czytaniem, nie może nadążyć z każdym.</i>”
Jak oceniasz pracę w parach?	<ol style="list-style-type: none"> 1. „<i>Miałam idealną partnerkę, bo więcej czasu potrzebuję na przeczytanie i zrozumienie, a ona szybciej pomogła mi zrozumieć.</i>” 2. „<i>Twój partner pomoże Ci zrozumieć, czego nie rozumiesz.</i>”
Kiedy pełniłaś/pełniłeś funkcję „eksperta” musiałaś/musiałeś wytłumaczyć innym, o czym jest twój fragment tekstu. Czy twoje wypowiedzi za każdym razem były takie same?	<ol style="list-style-type: none"> 1. „<i>Nie, ponieważ za każdym razem, gdy powiem innym historię, inni zadają nam różne pytania.</i>” 2. „<i>Z powodu ograniczenia czasu nie mogłam więcej wytłumaczyć. Po pierwszym spotkaniu więcej nie przychodziło mi do głowy i tylko mogłam powtarzać.</i>” 3. „<i>Wypowiedzi były takie same, ale na końcu mogłam lepiej wyjaśnić temat.</i>” 4. „<i>Nie, ponieważ poprawiałam błędy zrobione ostatni raz i dodałam więcej szczegółów.</i>”
Czy nauczyłaś/nauczyłeś się czegoś dzięki roli „eksperta”?	<ol style="list-style-type: none"> 1. „<i>Że ważny zastanowić się przed rozmową, jak tłumaczyć tekst dla innych ludzi.</i>” 2. „<i>Nauczyłam się jak wyrażać lepiej.</i>” 3. „<i>Nauczyłam się tego, że muszę kontrolować czas i mówić dokładnie i prosto, żeby przekazać innym potrzebne informacje. Gdybym miała więcej czasu, mogłabym poprawić sama i coraz lepiej opowiadałabym.</i>” 4. „<i>Nauczyłam się złapać punkt tekstów, żeby jasno wyjaśnić innym.</i>”
Czy nauczyłaś/nauczyłeś się czegoś dzięki roli „pytającego”?	<ol style="list-style-type: none"> 1. „<i>Zadać proste, krótkie pytania i używać, czego już wiem z tekstu.</i>” 2. „<i>Nauczyłam się, jak cenić czas i zadawać najważniejsze pytania.</i>” 3. „<i>Musiałam zapamiętać wszystko, co eksperci opowiadali. Dla osoby, która ma problem z słuchaniem jak ja, to nie proste. Dzięki plakatowi można było lepiej zrozumieć i pamiętać. Patrząc na plakat, musiałam zdecydować o tym, że o co mam zapytać.</i>”

Z wypowiedzi studentów przedstawionych w tabeli nr 2 wynika, że zauważyli oni zarówno zalety, jak i wady „karuzeli plakatowej”. Uczącym się podobała się nowa technika, zwłaszcza to, że pozwala na integrację działań językowych. Zwracali jednocześnie uwagę na to, że może ona wywoływać negatywne emocje, szczególnie wówczas, gdy podejmowane działania ukazują ich słabe strony (wypowiedzi nr 1 i 5). Za wadę uznali także czasochłonność techniki. Warto jednak zauważyć, że wszyscy respondenci pozytywnie ocenili pracę w parach ze względu na możliwość wspólnego dochodzenia do zrozumienia treści czytanej tekstu.

Podobało im się również to, że dzięki roli „eksperta” można ćwiczyć umiejętność planowania, wyjaśniania i precyzyjnego wypowiadania się, zaś dzięki roli „odwiedzającego” uczyć się właściwego formułowania pytań, korzystania z treści przedstawionych na plakatach oraz wiedzy zdobytej podczas rozmów z innymi „ekspertami”.

Szczególnie ciekawe wydają się odpowiedzi na pytanie: *czy twoje wypowiedzi za każdym razem były takie same?* Choć wszyscy uczący się wprowadzali zmiany w kolejnych wypowiedziach, czego dowodem są transkrypcje nagrań, nie wszyscy jednak byli tego świadomi (wypowiedź nr 9). Na formę wypowiedzi części osób miały wpływ pytania zadawane przez „odwiedzających” oraz konieczność wypowiadania się kilka razy w podobny sposób (wypowiedź nr 10).

Z odpowiedzi udzielonych przez uczących się wynika, że – w odczuciu większości z nich – nie potrafili jednocześnie koncentrować się na skutecznym wykonaniu zadania i monitorowaniu własnych postępów. Jednak, dzięki transkrypcji nagrań, przekonali się, że każdy (w mniejszym lub większym zakresie) poprawiał swoje wypowiedzi podczas rozmów z kolejnymi partnerami, co unaoczniają przedstawione w tabeli 3. wybrane fragmenty, w których możemy dostrzec zmiany wprowadzone przez „ekspertów” podczas rozmów z kolejnymi „odwiedzającymi”.

Tabela 3. Wybrane fragmenty transkrypcji nagrań

	Zmiany w wypowiedziach Y.
1.	<i>Oni pojechali na wycieczkę nad morze. W autobusie uczniowie dokuczali Sasza, bo Sasza nigdy nie widział morza w życiu. Potem oni dokuczali, więc pani przyszła im i zapytała Kubę i Dominika, czy widzieliście wieżę Eiffla. A na Białorusi nie ma morza. W taki sposób pani zareagowała.</i>
2.	<i>Najpierw cała klasa pojechała na wycieczkę nad morze i w autobusie uczniowie dokuczali Saszę jak zwykle, bo Sasza nigdy nie widział morza w życiu, więc dokuczali i więc Sasza była zła, ale wtedy pani nauczycielka przyszła ich, przyszła im i zapytała, czy widzieliście wieży Eiffla i byliście w Paryżu? W taki sposób zareagowała.</i>
3.	<i>Oni pojechali na wycieczkę nad morze. Cała klasa. Bo Sasza mieszkał na Białorusi i nigdy nie widział morza, więc uczniowie dokuczali Saszę. Jak to można było przeżyć bez morza dwadzieścia, dwanaście lat. Tak więc dokuczali i pani nauczycielka do uczniów zapytała, że czy ty, wy widzieliście wieżę Eiffla, kiedyś byliście w Paryżu? Coś takiego, w taki sposób pani nauczycielka zareagowała.</i>

Tabela 3 (cd.)

4.	<i>Cała klasa pojechała na wycieczkę nad morze, bo dzięki występowi Saszy, bo Sasza miał zawody pływackie tam, więc cała klasa pojechała na wycieczkę nad morze. Tylko że w autobusie uczniowie dokuczali Saszy, bo Sasza nigdy nie widziała, widział morza, więc dokuczali, jak to można było przeżyć bez morza dwanaście lat. A więc wtedy pani Pirania była zła i więc tak. Więc uczniów zapytała, czy widzieliście wieżę Eiffla, byliście w Paryżu? W taki sposób ona zareagowała.</i>
Zmiany w wypowiedziach D.	
1.	<i>On wygrał w konkursie pływania. On pomagał kolegom ściągać, a oni coraz bardziej zachowują lepiej do Saszy.</i>
2.	<i>Kolegi z klasy dokuczali Saszę. Na początku oni dokuczali go, a potem na zawodach pływackich Sasza wygrał, więc kolegi zmieniali stosunek. Sasza pomagał kolegom ściągać w egzaminie. Oni coraz zachowują lepiej do Saszy, ale ściąganie to jest niedobre zachowanie.</i>
3.	<i>Na początku kolegi z klasy nie lubią Saszy, bo on przyjechał z Białorusi. Na zawodach pływackich oni uważali, że Sasza ma talent i wygrał w konkursie. Więc zmieniają stosunek do Saszy. Sasza pomagał kolegom w klasie ściągać, aby zdać egzaminy, ale to jest niedobre zachowanie.</i>
4.	<i>Kolegi z klasy zawsze zdali różne dziwne pytania do Saszy, aby pokazali, że Polska jest lepsza niż Białoruś. Na początku oni nie lubią Saszy, bo on przyjechał z Białorusi. Na zawodach pływackich Sasza wygrał w tym konkursie i oni zmienili stosunek do niego. Sasza ma talent i on pomagał kolegom ściągać, ale to jest niedobre zachowanie.</i>
Zmiany w wypowiedziach C.	
1.	<i>To jest ogólne, ogólna informacja. To jest jak tytuł tego fragmentu. To jest różnica między Polakami a Białorusinami.</i>
2.	<i>Kiedy Polacy cały czas narzekają o czymś, oni narzekają, co jest źle, źle, źle, ale Białorusini cały czas cieszą o czymś.</i>
3.	<i>Polacy, oni są bogatsi, ale są negatywni, negatywni. Ale Białorusini, oni są biedni, ale pozytywni. I Sasza powiedział, że Polacy nie umieją się cieszyć, ale Białorusini są weseli do życia.</i>
4.	<i>Sasza opowiada o Polakach i Białorusinach. Na przykład, Polacy są bogatsi, ale oni są negatywni. Cały czas narzekają, ale Białorusini, oni są biedni niż Polacy, ale mają pozytywny pogląd do życia. I oni są weseli do życia, ale Polacy nie umieją się cieszyć.</i>

Źródło: Wawrzeń 2022, s. 216–218

Zmiany w wypowiedziach uczących się można podzielić na dwie kategorie: 1) „dbałość o poprawność językową” (*attention to language*) i 2) „dbałość o treść” (*attention to content*). Pierwsza oznacza autokorektę w zakresie słownictwa i gramatyki⁴, zaś druga odnosi się do włączania coraz bogatszej treści w kolejnych wypowiedziach. Warto zauważyć, że zaprezentowane fragmenty wypowiedzi uczących się – Y, D i C – są coraz dłuższe. We wszystkich można też zaobserwować coraz większą „dbałość o poprawność językową” widoczną w kolejnych wypowiedziach. Co ciekawe, osoba oznaczona jako C, która

⁴ „Dbałość o poprawność językową” wiąże się także z poprawą w zakresie wymowy. Temu zagadnieniu zostanie poświęcony odrębny artykuł.

na kursie wykazywała się najniższym poziomem zaawansowania językowego, dzięki zastosowaniu „karuzeli plakatowej” w kolejnych wypowiedziach konsekwentnie poprawiała dobór leksyki i struktur gramatycznych, a jej odpowiedzi były coraz bardziej zrozumiałe⁵. Choć wypowiedzi C zawierają wiele błędów, to – jednocześnie – pokazują jej starania o poprawność językową i wprowadzoną autokorektę. Warto też zauważyć, że „dbałość o poprawność językową” idzie w parze z „dbałością o treść”. Właściwie każda kolejna wypowiedź w przytoczonych przykładach jest coraz bogatsza, bardziej precyzyjna, wprowadzająca więcej informacji. Oznacza to, że w rozmowach z kolejnymi partnerami „eksperti” udzielali coraz lepszych odpowiedzi zarówno w zakresie formy, jak i treści (zob. zmiany w wypowiedziach Y). Ciekawe jest również to, że część uczących się nie tylko streszczała przeczytany fragment, ale dodawała też własny komentarz lub ocenę – np. Y i D. Pierwsza z tych osób konsekwentnie kończyła swoje wypowiedzi zdaniem: *W taki sposób ona/pani/nauczycielka zareagowała*. Jest to zdanie zawierające wyjaśnienie zachowania jednej z bohaterek powieści, i będące zarazem podsumowaniem wypowiedzi. Natomiast D na zakończenie swoich wypowiedzi dodawała ocenę zachowania bohaterów: *ale (ściąganie) to jest niedobre zachowanie*.

5. PODSUMOWANIE

Dzięki nagraniu rozmów „ekspertów” i „odwiedzających” w dwóch cyklach „karuzeli” dysponujemy dość obszernym materiałem badawczym. Celem tego artykułu było pokazanie, że „karuzela plakatowa” jest ciekawą techniką nauczania, dzięki której uczący się mają szansę na podejmowanie szeregu działań językowych. Ponadto technika ta pozwala na rozwijanie wypowiedzi zarówno w zakresie „dbałości o poprawność językową”, jak i „dbałości o treść”. Sami uczący się pozytywnie oceniają zajęcia, podczas których wykorzystano technikę „karuzeli plakatowej”. W kwestionariuszu zaznaczali, że dostrzegają zalety odgrywania roli „eksperta” i „odwiedzającego”. Z odpowiedzi studentów wynika również, że nie są oni świadomi zmian wprowadzonych w swoich wypowiedziach. Dzięki transkrypcjom nagrań mogli się jednak przekonać, że choć byli skoncentrowani na przekazaniu treści i wykonaniu zadania, to jednocześnie dokonywali licznych korekt, które wpływały na coraz większą poprawność językową. Zebrany materiał wymaga dokładnego opracowania i wydaje się wart zaprezentowania w odrębnej publikacji.

⁵ Podobne spostrzeżenia odnaleźć można na stronach wspomnianego artykułu Lyncha i Maclean. Autorzy zauważyli, że „słabsi” uczestnicy kursu wprowadzali więcej poprawnych zmian w zakresie słownictwa i gramatyki niż ich „lepsi” koledzy i koleżanki (Lynch, Maclean 2001, s. 159).

Kolejnego, ciekawego materiału badawczego dostarczają teksty przygotowane przez uczących się w ramach pisemnego zadania domowego. Studenci zostali poproszeni o napisanie eseju *Czego może nauczyć nas powieść „Szczekająca szczeka Saszy”*. Okazało się, że w swoich wypracowaniach uczący się dokonali bardzo dojrzałej oceny zachowań bohaterów powieści. Studenci wyrażali opinie o stereotypach, ich wpływie na postrzeganie świata, sposobach ich przewyciężania. Bez wątplenia wpływ na treść wypracowań miała dyskusja przeprowadzona w klasie w drugiej części zajęć oraz ich własne doświadczenia związane z uczeniem się języka w obcym kraju. Oznacza to, że dobór odpowiedniego materiału wyjściowego umożliwił wykorzystanie „karuzeli plakatowej” jako techniki integrującej naukę języka z rozwijaniem międzykulturowej kompetencji komunikacyjnej⁶.

Plakat edukacyjny w kształceniu językowym służy najczęściej gromadzeniu, hierarchizowaniu, analizie, syntezie. W omawianej technice plakat jest środkiem działań interakcyjnych i mediacyjnych podejmowanych przez uczących się. „Karuzela plakatowa” umożliwia zatem rozwijanie kompetencji *stricte* językowych i ogólnych. Dzięki niej uczący się angażują się w dialog z różnymi partnerami. Istotne jest również to, że sami pozytywnie ocenili zajęcia, podczas których wykorzystano technikę „karuzeli plakatowej”. „Karuzela plakatowa” jako technika wspierająca nauczanie języka ma potencjał, który warto szerzej wykorzystywać na zajęciach.

BIBLIOGRAFIA

- Bujnowicz-Szewczyk I., 2005, *Metody aktywizujące z wykorzystaniem plakatu w edukacji polonistycznej w szkole ponadgimnazjalnej*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Literaria Polonica”, 7/2, s. 229–253.
- Byram M., 1997, *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*, Clevedon.
- Council of Europe, 2018, *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors* (<https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989> [11.12.2022]).
- Gębał P., Miodunka W., 2020, *Dydaktyka i metodyka nauczania języka polskiego jako obcego i drugiego*, Warszawa.
- Grętkiewicz E., 2005, *Szczekająca szczeka Saszy*, Warszawa.
- Kajak P., 2017, *Poradnik innowacyjnego nauczyciela*, Warszawa.
- Karpeta-Peć B., 2008, *Otwarty, aktywny, samodzielny...: alternatywne formy pracy: przewodnik dla nauczycieli języków obcych*, Warszawa.
- Komorowska H., 2005, *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa.

⁶ Międzykulturowa kompetencja komunikacyjna to „umiejętność nawiązywania i podtrzymywania interakcji w języku obcym z ludźmi innych kultur. Osoby odznaczające się taką kompetencją potrafią podejmować negocjacje prowadzące do ustalenia komunikacji, która pozwala im funkcjonować jako mediatorzy międzykulturowi.” (Byram 1997, s. 71)

- Lynch T., Maclean J., 2001, „*A case of exercising*”: *Effects of immediate task repetition on learners’ performance*, w: M. Bygate, P. Skehan, M. Swain (red.), *Researching pedagogic tasks. Second language learning, teaching and testing*, Edinburgh, s. 141–162.
- Ostaszewska E., 2016, *Plakaty edukacyjne*, „*Języki Obce w Szkole*”, nr 1, s. 97–100.
- Rada Europy, 2003, *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Warszawa.
- Wawrzeń M., 2022, *Zadanie jako narzędzie rozwijania międzykulturowej kompetencji komunikacyjnej w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, niepublikowana praca doktorska, Uniwersytet Jagielloński, Kraków.
- Weiner J., 1992, *Technika pisania i prezentowania prac naukowych*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków.
- <https://betterlesson.com/strategy/74> [11.12.2022].